

Список використаних джерел

1. Ильин В. И. Поведение потребителей / В. И. Ильин. – Спб.: Сыктывкар, 2003. –232с.
2. Мусиездов А. Соціологічне обґрунтування практики конструювання бренду міста / А. Мусиездов // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Соціологія. – №3. – 2012. – С. 76-84.
3. Шоканова Д. Ч. Социология брендов: электронный учебно-методический комплекс для магистерской программы «Социология рынков и маркетинговые исследования» [Электронный ресурс] / Д. Ч. Шоканова. – Минск: Белорусский государственный университет. – 2017. – Режим доступа: <http://edoc.bseu.by:8080/handle/edoc/68936>

Овсяннікова Я.О., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру, Національний університет цивільного захисту України

СУЧАСНІ СТРАХИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ПСИХОТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ

Події, що відбуваються у нашій країні байдужим не залишають нікого. Кризові події залишили свій незабутній слід в душі кожної людини. І на жаль, цей слід не несе за собою приємних моментів. Велика кількість людей зазнали впливу психотравмуючих факторів. Таким людям необхідно навчитися жити далі, враховуючи отриманий досвід, проаналізувати свої цінності та визначити нові цінності та пріоритети, усвідомити сенс свого життя. Не кожній дорослій людині вдається впоратися з психотравмуючим досвідом, що вже говорить про дітей.

Адже психіка дитини більш вразлива до дії психотравмуючих факторів. Оскільки, в силу своїх вікових особливостей дітям, в більшості випадків, складно розрізнити реальність і фантазії про події, що відбуваються. Вони не завжди можуть за допомогою слів описати свій стан і почуття. Окрім цього, маленькі діти не мають можливості вплинути на ситуацію, у них недостатньо власних ресурсів та життєвого досвіду, щоб впоратися із кризовими подіями. Переживання травматичних подій дитиною накладає відбиток як її особистісний, так і на психічний розвиток [1, с. 398].

У зв'язку з цим фахівцями науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру

Національного університету цивільного захисту України було проведено дослідження щодо розробки дієвих методів надання психологічної допомоги дітям, які отримали психологічну травму, внаслідок пережитої ними кризової події. У дослідженні брали участь діти дошкільного віку (3-6 років), молодшого шкільного віку (6-9 років) та діти старшого шкільного віку (9-15 років).

У цих тезах детальніше зупинимося на результатах проведеного дослідження з дітьми молодшого шкільного віку. Оскільки, діти молодшого шкільного віку – це одна із важких категорій маленьких постраждалих. Діти цієї вікової категорії вже майже розуміють, які події відбуваються навколо, тобто у них практично сформоване повне розуміння ситуації, в більшості випадків можуть оцінити ситуацію. Дітям молодшого шкільного віку складно переключитися з трагічної події на інший нейтральний об'єкт [1, с. 384-385].

Окрім зазначеного, діти переживають такі ж сильні почуття з приводу травматичних подій, як і дорослі. У них досить часто виявляються певні страхи і тривоги. Деякі діти можуть вигадувати страхи, котрі, с першого погляду, ніяк не пов'язані з пережитою кризовою подією.

Як відомо, кожна дитина індивідуальна, і у кожної свої страхи, але є загальні страхи, які притаманні даному віковому періоду, і які необхідно враховувати при наданні допомоги дітям після пережитої психотравмуючої події.

Отже, в результаті проведеного дослідження з дітьми молодшого шкільного віку були виділені основні групи страхів, які їм властиві (рис. 1).

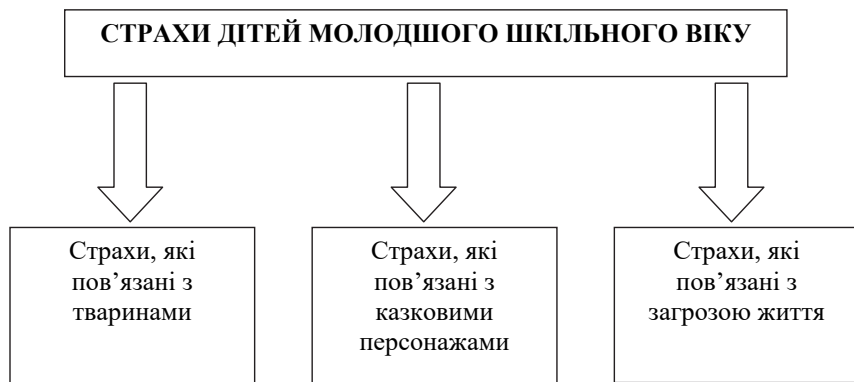

Рис. 1. Дитячі страхи

Крім того, у дітей даної вікової категорії додаються й інші страхи:

- страх «містика» (трьох хвостатий, семіхвостатий, демони, диявол, невідомі об'єкти НЛО, зомбі, привиди, вампіри, перевертні, монстри, Чупокабра, скелет, відьма, тарантул, мумія, квітка поїдач, кровопивця, гіпноз);

- страх школи (погані оцінки, боязнь некрасиво намалювати, боязнь вчительки, боязнь шкільних предметів);

- «медичний» страх (уколи, лікарі, лікарня).

Окрім цього, на сьогоднішній день, у дітей молодшого шкільного віку, які пережили психотравмуючі події найбільш виражені такі страхи, як:

- страх самотності,
- страх темряви,
- страхи стихії, вогню, пожежі, війни, нападу,
- страх смерті.

Зазначені страхи змушують дитину переживати досить сильні емоції, які швидко заповнюють її маленький світ. Слід зазначити, що в більшості випадків саме сім'я може надати емоційну підтримку у подоланні страхів маленької дитини та вселити в неї почуття захищеності і впевненості. Але, на жаль, не всі дорослі знають як поводитися, коли дитину починають хвилювати ті або інші страхи. Досить часто близькі люди, самі того не розуміючи, можуть своєю поведінкою, необережним словом або вчинком провокувати виникнення ще більших дитячих страхів та завдати ще більшої шкоди психічному здоров'ю дитини, яка пережила психотравмуючі події.

Отже, для того щоб виявлені страхи дитини не ускладнювали, не заважали її розвитку та адаптації, не поширювалися на всі сфери життя в майбутньому та не стали хронічними, близьким людям слід:

- Перестати ігнорувати страхи дитини і робити вигляд, що нічого не відбувається. Оскільки надалі дитина буде боятися зізнатися у своїх страхах і довіра до батьків буде слабшати.

- Діти дуже чуйно сприймають стан батьків, їх невпевненість в собі, хвилювання, переживання. Тому у разі виявлення страху у дитини слід реагувати спокійно і впевнено. Так, якщо страх дитини визиває тривогу у дорослого, то дитина може почати переживати ще більше.

- З дитиною бажано говорити спокійним, впевненим тоном щодо існуючих страхів, постаратися з'ясувати причину їх, а потім приймати рішення про подальші дії.

➤ Необхідно серйозно поставитися до виявлених страхів, не варто сміятися або жартувати з дитини.

➤ При наявності страхів у дитини не слід приводити в приклад свою мужність. Наприклад: «Я не боюсь, нічого страшного не відбувається. Бачиш? Ти теж повинен бути сміливим». Такі висловлювання провокують дитину вважати, що вона слабка та безпорадна.

➤ Дитину не можна сварити за її страхи, оскільки у неї виникне відчуття провини за страх.

➤ Перегляд телевізору слід обмежити, дитині не варто дозволяти дивитися все підряд по телевізору. Потрібен диференційований підхід щодо перегляду телепередач, новин, фільмів. Оскільки крики, стогони, негативні висловлювання тощо, що доносяться з телевізора, відображаються на психіці дитини, навіть якщо вона спить.

➤ Деякі батьки, які бажають довірчих, дружніх стосунків з дитиною іноді бажають розповісти їй про свої страхи. Але робити цього не рекомендується, тому що така відвертість тільки може нашкодити психічному здоров'ю дитини.

Зазначимо, що при виявленні страхів у дитини батьки можуть запропонувати дитині описати її страх, розповісти на що він схожий, в яких ситуаціях з являється відчуття страху, що б хотілося з ним зробити. В більшості випадків, діти з радістю погоджуються відправити свої страхи на якусь планету, на безлюдний острів, закрити їх у великому замку, який знаходиться в іншій галактиці та ін. Дитині можливо запропонувати разом скласти казку про страх, яка обов'язково буде мати щасливу кінцівку, де головний герой перемагає страх. Також використовувати при боротьби зі страхами і малювання та ліплення з пластиліну. Так, наприклад, у процесі малювання батьки можуть розпитувати дитину про її страх і разом шукати рішення, як позбутися страху. По завершенні малювання страху, листок з малюнком знищується будь-яким засобом. При роботі зі страхами використовується і почуття гумору, коли про намальовані страхи придумуються смішні історії та ін.

Батькам своїми діями та своєю поведінкою необхідно подарувати дитині впевненість у своїх силах. Адже якщо дитина знає, що її люблять, і що батьки її готові завжди захистити, тоді вона починає відчувати себе впевненіше і їй набагато легше долати свої страхи.

Отже, кризові події накладають відбиток на психічне здоров'я і на дорослих і на дітей. У ході проведеного дослідження фахівцями

науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру було проведено дослідження з дітьми молодшого шкільного віку. У ході дослідження були виявлені 3 групи страхів. Найбільш вираженими виявилися страх самотності, страх темряви, страхи стихії, вогню, пожежі, війни, нападу, страх смерті. Оскільки в більшості випадків саме близькі люди можуть надати емоційну підтримку дитині у подоланні її страхів, були виділені основні моменти, на які необхідно звертати увагу при появі дитячих страхів.

Література

1. Оніщенко, Н.В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія / Н.В. Оніщенко. – Х. : Право, 2014. – 584 с.

*Офіцерова Ю. Р., студентка 3-го курсу юридичного коледжу
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: Бондар О.М. кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Вивчення проблематики психологічної діяльності органів державної влади на сучасному етапі розвитку законодавчої влади в Україні є актуальним завданням. В умовах розвитку державотворчих процесів зростає роль досліджень з діяльності правоохоронних органів зі сторони психології, особливо з тих аспектів, які безпосередньо мають практичну значущість.

Саме дана тема привертала увагу багатьох соціологів, юристів, економістів та інших дослідників. Пояснюється це тим, що Дане питання тісно і нерозривно пов'язане з питанням про побудову правової держави та суспільства, або, іншими словами, воно стосується найбільш вагомих форм організації діяльності правоохоронних органів, та й взагалі людства.

Функціонує система, метою якої є забезпечення правопорядку в державі, частиною якої є й Національна поліція. Щодо діяльності у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних діянь, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у даній сфері виступає Міністерство